

सेंट मारग्रेट विद्यालय

डी ब्लॉक, प्रशान्त विहार, रोहिणी, दिल्ली - 110085.

प्रतिदर्श प्रश्न-पत्र

वार्षिक परीक्षा 2023-24

कक्षा - अष्टम

अंक - 60

{खण्ड-क अपठित कार्य }

प्रश्न-1 गद्यांश को पढ़ कर उत्तर दीजिए ।

" भारतं अति प्राचीनं विशालं च अस्ति । पुरा अस्य नाम आर्यावर्त आसीत् । गिरिराजः हिमालयः उत्तरदिशायां प्रहरी इव इमं रक्षति । दक्षिणदिशि विशालः जलधिः 'हिन्दमहासागरः' अस्ति । भारते अनेकाः नद्यः प्रवहन्ति । यस्यां पवित्रा गंगा, यमुना, कृष्णा, गोदावरी, विपाशा, तुंगभद्रा, नर्मदा आदयः नद्यः भारतस्य क्षेत्राणि सिञ्चन्ति । अस्मिन् देशे एव षड् ऋतवः भवन्ति ।"

i एक शब्द में उत्तर दें ।

क-पुरा भारतस्य नाम किम् आसीत् ?

ख-अस्मिन् देशे कति ऋतवः भवन्ति ?

ii पूर्ण वाक्य में उत्तर दें।

1-काः नद्यः भारतस्य क्षेत्राणि सिञ्चन्ति ?

iii भाषिक कार्यम्

अ- ' गिरि' का पर्याय शब्द बताओ ।

आ- 'विशाल जलधिः ' में विशेष्य क्या है ?

{खण्ड-ख लेखन क्षमता -15 }

प्रश्न 2) चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायाः सहायतया च संस्कृते पञ्च वाक्यानि रचयत

(1x5 =5)

मञ्जूषा [छात्रः, छात्राः, विद्यालयः, श्यामपटः, अध्यापिका, पाठयति]

अथवा

प्रश्न 2. मञ्जूषायाः प्रदत्तैः शब्दैः विद्यालयात् अवकाशार्थं प्राचार्या प्रति लिखितं पत्रं पूरयत । (1x5 =5)

सेवायाम्

प्रधानाचार्यमहोदया,

आदर्श-राजकीय-उच्चमाध्यमिक-विद्यालयः

दिल्लीनगरम्।

विषयः-दिनत्रयस्य अवकाशार्थं प्रार्थनापत्रम् ।

महोदयाः,

----- निवेदनमस्ति यत् अहं भवत्याः विद्यालये अष्टमी ----- छात्रः अस्मि । परश्वः मम भगिन्याः

विवाहोत्सवः अस्ति । अतः अहं त्रीणि ----- यावत् विद्यालयं न आगन्तुं शक्नोमि । कृपया ----- कृते

6/2/24 तः 8/2/24 दिनांकपर्यन्तम् ----- स्वीकरिष्यति इति विश्वासो वर्तते।

सधन्यवादः

भवत्याःशिष्यः

विनीतः

कक्षा- अष्टमी

मञ्जूषा- दिनानि, कक्षायाः, सविनयं, अवकाशं, मम ।

प्रश्न 3. मञ्जूषायाः प्रदत्तैः शब्दैः वाक्यानि पूरयत ।

5

पीयूषः- आयुषः ----- भ्रमसि ?

आयुषः- अहम् -----गच्छामि ।

पीयूषः-किं त्वं जानासि उद्याने कति ----- सन्ति ?

आयुषः- आम् |----- अहम् ।

पीयूषः-शोभनं ! तदा वद । तत्र ----- वृक्षाः सन्ति ।

{ वृक्षाः , पञ्च , कुत्र , उद्याने , जानामि }

प्रश्न 4. अधोलिखितेषु वाक्येषु पञ्च वाक्यानाम् संस्कृतभाषायाम् अनुवादं कुरुत।

5

वे सब पढेंगे ।

सैनिक रक्षा करेंगे ।

तुम खेले ।

हाथी चलते हैं ।

मैंने चलचित्र देखा।

हम दोनों को खाना खाना चाहिए ।

हम दोनों ने गृहकार्य किया।

{खण्ड (ग) - अनुप्रयुक्त-व्याकरण - 20 अङ्क}

प्रश्न 5. उचितविकल्पैः चित्वा वर्ण विच्छेदम् कुरुत ।

(1/2x 2-1)

1 रक्षा

1- र् + अ + क् + ष् + आ

2 - र् + ऋ + क् + श् + आ

2. ज्ञानम्

1- ज् + ज्ञ् + आ + न् + अ + म्

2 - ज्ञ + आ + न् + अ + म्

प्रश्न 6. निम्नलिखितैः संख्याशब्दैः रिक्तास्थानानि पूरयत ।

(1/2x4=2)

1) गृहे -----(4)चित्राणि सन्ति ।(चत्वारि/चत्वारः/चतस्रः)

2) -----(6) छात्राः सन्ति ।(शष्ट/षट् /नव)

3) ----- (2) महिले गच्छतः ।(द्वे /द्वौ/ द्वि)

4) सर्वे -----(100) वर्षम् जीवेयुः।

प्रश्न 7. उपसर्गम् मूलशब्दम् च पृथक्-पृथक्(अलग-अलग) कृत्वा लिखत ।

(1/2x4=2)

1. विदेशं

2. प्रत्युपकारः

3. निर्जन

4. आहारः

प्रश्न 8. . उचितविकल्पम् चित्वा लिखत ।

(1/2x4=2)

1)'द्रष्टुम्' शब्द का विच्छेद (द्रष्+तुम् /दृष्+तुम् /दृश्+तुमुन्)

2) हस्+तुमुन्(-----) (हसितुम् /हस्तुम् /हसीतुम्)

3) पा + क्त्वा (---) (पातवा/पीत्वा/ पत्वा)

4. उपगम्य(-----) (उप+गम्+ल्यप् /उ+पगम्+लप् /उपगम्+यप्)

प्रश्न 9 निम्नलिखितैः अव्यय शब्दैः शुद्धविकल्पम् चित्वा रिक्तास्थानानि पूरयत ।

(1/2x4=2)

(शनैः-शनैः,च,अत्र,प्रातः)

1-हरिः रविः -----मित्रे स्तः।

2-काकः प्रतिदिनं -----का-का करोति।

3-गजः ----- चलति।

4-तव पुस्तकम् -----अस्ति।

प्रश्न 10-सन्धि अथवा संधिच्छेद कीजिए। (उचित विकल्प का चयन कीजिए)

(1x3=3)

1) लीना ,मीना ,रीना (इत्यादयः)---+---- छात्राः प्रतिदिनं विद्यालयं गच्छन्ति ।(इत+आद्य /इति+आदयः/इती +आदयः)

2) जुलाई मासे (वर्षर्तुः)----- अस्ति ।(वर्ष+ऋतुः /वर्षा+ऋतुः/वर्षा+रितुः)

3) अहम् तव (स्वागतं)-----+----- करोमि ।(सु+वागतं /स्व +आगतं /सु+आगतं)

प्रश्न 11- उचित धातु रूपैः रिक्तास्थानानि पूरयत ।

(1x4=4)

1.-)नरः प्रतिदिनं ----- [पठतु /पठानि /पठाम]

15) तौ शुद्धं जलं -----[पिबताम्/ पिब /पिबतु]

4.- वयं सैनिकाः सदैव देशस्य सम्मानं ----- [[करोति / कुर्वः /कुर्वन्ति/कुर्मः]

5.-गजौ वने शनैः-शनैः ----- [[चलतु /चलेताम् /चलन्ति /चल]

प्रश्न 12- उचित शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत ।

(1x4=4)

11) -----बालस्य नाम किम् अस्ति | (त्वम् /तम् /तस्य)

2) ----- देशम् रक्षेयुः| [सैनिकौ /सैनिके /सैनिकाः]

3)वृक्षात् ----- पततः |[फलस्य /फलानि /फले]

4)वने ----- अनेके वृक्षाः सन्ति| [फलम् / फलानाम् / फले]

{खण्ड (घ) – अपठित अवबोधनम् – 20 अङ्क}

प्रश्न 13 निम्नलिखितम् समयम् दृष्ट्वा संस्कृतशब्दे समयः लिखत घटिकायाम् च प्रदर्शयत ।

(दिए गए समय को संस्कृत शब्दों में लिखकर घटिका भी बनाइए | (कोई दो समय) **(1/2x4=2)**

1-रमा (7: 00)-----विद्यालयं गच्छति|

2-सा (6: 30) -----प्रार्थनाम् करोति|

सा (9: 15) -----पुस्तकालयम् गच्छति|

सा (10: 45) -----भोजनं करोति|

प्रश्न 14 -घटनाक्रमानुसारं वाक्यानि पुनः लिखत।(घटनाक्रम के अनुसार पुनः लिखिए।)

(क) सिद्धार्थः व्रणे औषधलेपनम् अकरोत्।

(ख) तदा एकः हंससमूहः आकाशे उत्पतति।

(ग) अस्मिन् खगे सिद्धार्थस्य अधिकारः भवेत् ।

(घ) सायंकाले सिद्धार्थः देवदत्तेन सह उद्याने भ्रमति स्म।

(ङ) देवदत्तः एकस्मिन् हंसे बाणेन प्राहरत्।

(च) तयोः मध्ये विवादः अभवत् ।

प्रश्न 15- उचितमेलनं कुरुत।

(1/2x4=2)

(क) चन्दनं शीतलं लोके

(i) तद् भागधेयं परमं पश्चाम।

(ख) मणिना भूषितः सर्पः

(ii) चन्दनात् अपि चन्द्रमाः।

(ग) तृणं न खादन्नपि जीवमानः

(iii) वचने का दरिद्रता।

(घ) तस्मात् तदेव वक्तव्यं

(iv) किमसौ न भयङ्करः।

प्रश्न 16- वचनपरिवर्तनं कुरुत।

(1/2x4=2)

(क) तौ चलेताम् । (द्विवचने)

(ख) वयं गच्छामः (एकवचने)

(ग) त्वम् स्वपाठं स्मर । (बहुवचने)

(घ) बालः वृद्धानां सम्मानं अकरोत्। (द्विवचने)

प्रश्न 17-मंजूषायां प्रदत्तानां शब्दानां सहायतया रेखांकितपदम् आधृत्य प्रश्ननिर्माणम् कुरुत । (1/2x4=2)

1-अहम् पादपं आरोपयामि । [कस्मै/ कम्/ केषाम् /किमर्थम्]

2-अद्य पञ्चमी तारिका अस्ति। [कस्य / का / के / कः]

3-जीवनस्य आधाराः वृक्षाः सन्ति। [कस्मात्/ किम्/ कुत्र /कस्य]

4-वृक्षाः परोपकाराय फलन्ति। [किम्/ कुत्र / केषाम् /किमर्थम्]

प्रश्न 18-विलोमपदेन सह मेलयत।

(1/2x4=2)

शब्दाः

विलोमपदानि

(क) दुर्जनस्य

(i) कठिनम्

(ख) सरलं

(ii) सहृदयः

(ग) निर्दयः

(iii) दूरम्

(घ) समीपम्

(iv) सज्जनस्य

प्रश्न 19- निम्नलिखितानाम् शब्दानाम् द्वयोः संस्कृतवाक्ययोः लिखत (कोई दो शब्द)।

(1 x 2=2)

1- निर्दयः

2- अपि

3- दानशीलः

4- हसित्वा

प्रश्न-20 अधोलिखितम् गद्यांशम् पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत ।

(5)

गुरोः महिमानं कः न जानाति। गुरु प्रति श्रद्धायाः प्रभावः अद्भुतं भवति। गुरोः दक्षिणायाम् एकलव्यः स्वस अंगुष्ठं गुरवे अयच्छत्। यद्यपि गुरुः तं पाठयितुं तत्परः नासीत् परं गुरु प्रति तस्य श्रद्धा शिथिला नाभवत्। सः गुरोः एकाम् मूर्तिम् अरचयत्। सः प्रतिदिनं प्रातः तां मूर्तिम् नमति स्म। गुरु नत्वा एव धनुर्विद्यायाः अभ्यासं करोति स्म। शनैः शनैः सः उत्तमः धनुर्धरः अभवत्। एकदा वने पाण्डवानां कुक्कुरः तं दृष्ट्वा अभषत्। बाणैः कुक्कुरस्य मुखम् असीव्यत्। अहो गुरौ श्रद्धायाः प्रभावः। गुरुः द्रोणाचार्यः एतत् दृष्ट्वा तत्र आगच्छत् तं च अपृच्छत् कः तव गुरुः? एकलव्यः प्रत्यवदत्-'भवान् एव मम आचार्यः।' तदा स द्रोणाचार्यस्य तां मूर्तिम् अदर्शयत्। तदा गुरुः दक्षिणायां तस्य हस्तस्य अंगुष्ठम् अवाञ्छत्। एकलव्यः त्वरितम् स्वस्य अंगुष्ठम् अकृन्तत् आचार्याय व अयच्छत्। गुरुणा अंगुष्ठः स्वीकृतः।

I एक पदेन उत्तरत ।

1

(क) बाणैः कस्य मुखम् असीव्यत्?

(ख) गुरुः दक्षिणायां किम् अवाञ्छत्?

II पूर्णवाक्येन उत्तरत।

2

(ग) एकलव्यः किम् प्रत्यवदत् ?

(घ) गुरु प्रति श्रद्धायाः प्रभावः कीदृशः भवति ?

III व्याकरणम् ।

2

(ङ) “एकदा वने पाण्डवानां कुक्कुरः तं दृष्ट्वा अभषत्”। अत्र किम् अव्ययः ?

(च) “यद्यपि” सन्धि विच्छेदम् कुरुत ।

